

ÂSİM el-AHVEL

(عاصم الأحول)

Ebû Abdîrrahmân Âsım b. Süleymân
el-Ahvel el-Basrî
(ö. 142/759)

Muhaddis tâbiî.

Doğum yeri ve tarihi bilinmemektedir. el-Ahvel veya Âsımü'l-Ahvel lakabıyla tanınır. Bu gibi lakapların genellikle kişilerin fizyonomik kusurları yüzünden verildiği dikkate alınırsa Âsım'ın gözleminin şaşı olduğu söylenebilir.

Âsım el-Ahvel, sahâbî Enes b. Mâlik ve Abdullah b. Sercis'ten hadis almakla birlikte yaptığı rivayetler esas itibarıyla tâbiînin büyüklerindedir. Zehebî, Âsım'a dördüncü tabaka ricâli arasında yer verir. İbrâhim en-Nehâî, Hasan-ı Basrî, Saîd b. Cübeyr ve Mücâhid hadis rivayet ettiği tâbiîlerin en tanınmış olanlarıdır. Kendisinden de Şu'be, Ma'mer b. Râsîd, Yahyâ b. Saîd el-Kattân, Abdullah b. Mübârek gibi meşhur muhaddisler rivayette bulunmuşlardır. Önceleleri Küfe çarşısında muhtesib*lik yapmış, daha sonra ise Abbâsîler'in ilk yıllarında Ebû Ca'fer el-Mansûr devrinde Medâin'de kadılık görevinde bulunmuştur. Onun Medâin muhtesibi olduğu da söylenmektedir.

Ancak tabakat kitaplarına göre Âsım el-Ahvel daha çok hadis ilmi ve rivayetiyle meşhur olmuş, bu ilimde çoğunluğun görüşüne göre hâfız*lık derecesine yükselmiştir. Süfyân es-Sevri Âsım'ı tanıdığı dört büyük hadis hâfızından biri olarak göstermektedir. Yahyâ el-Kattân'ın kendisini hadiste zayıf görmesine karşılık Ahmed b. Hanbel, İbn Maîn, Ebû Zür'a ve Ali b. Medînî gibi âlimler onun sika* olduğuna hükmetmişlerdir. Rivayet ettiği hadislerin başta *Kütüb-i Sitte* olmak üzere hemen hemen bütün muteber hadis kitaplarında yer alması da Âsım'ın hadis ilmindeki güvenilir yerini teyit etmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VII, 256, 319; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, VI, 485; *el-Cerh ve't-ta'dil*, VI, 343-344; Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, XII, 243-247; Zehebî, *Mizânü'l-i'tidâl*, II, 350; a.mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, I, 149, 150; a.mlf., *A'lâmü'n-nübelâ*, VI, 13-15; İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, V, 42-43; Süyûtî, *Tabakâtü'l-huffâz* (Ömer), s. 64.

MÜCTEBA UĞUR

ÂSİM b. ALİ

(عاصم بن علی)

Ebû'l-Hüseyn (Ebû'l-Hasen)
Âsım b. Ali b. Âsım el-Vâsıtî et-Teymî
(ö. 221/836)

Hadis hâfızı.

Hayatı hakkında fazla bilgi yoktur. En çok faydalandığı hocası Şu'be b. Haccâc başta olmak üzere babası Ali b. Âsım, İkrime b. Ammâr, İbn Ebû Zî'b ve Leys b. Sa'd gibi muhaddislerden hadis okudu. Kendisine de Ahmed b. Hanbel, Buhârî, Ebû Hâtim er-Râzî, İbrâhim el-Harbî gibi şöhretli muhaddisler talebelik etti. Babasından başka amcası Osman b. Âsım, diğer amcasının oğlu Ömer b. Affân b. Âsım ve kendi kardeşi Hasan b. Ali de hadis rivayetiyle meşgul oldukları için hadis tahsiline elverişli bir ortamda yetişti. Babasının rivayetleri bir hayli tenkide uğradığı halde, başta Ahmed b. Hanbel olmak üzere münekkitler onun rivayetlerini babasınınkilerden daha az hatalı bulmuşlardır. Her ne kadar Yahyâ b. Maîn'in onun hakkında "yalancı oğlu yalancı" dediği nakledilmekte ise de öte yandan, "Âsım insanların efendisidir; zira hadis meclisinde 30.000 talebesi var" diye onu övdüğüne dair de rivayetler mevcuttur. Müsamahasız tenkitçilerden olan İbn Adî bile Âsım aleyhindeki rivayetleri sayıp döktükten sonra, hocası Şu'be'den sadece onun naklettiği üç hadis dışındaki rivayetlerinde herhangi bir mahzur görmediğini söylemiştir. Ahmed b. Hanbel, Ebû Hâtim er-Râzî ve İclî onun hadislerinin sahih, kendisinin de doğru sözlü ve güvenilir bir muhaddis olduğunu ifade etmişlerdir. Nitekim Buhârî yedi hadisini *Câmi'u's-şâhîh*'ine almış, ayrıca Ebû Dâvûd ile İbn Mâce de bazı hadislerine sünenlerinde yer vermişlerdir. Âsım b. Ali Bağdat'ta Rusâfe Camii'nde hadis okutmaya başladığı zaman çevresinde büyük kalabalıklar oluştu. Cami talebelerine ve cemaatine kâfi gelmeyince dersler çevredeki geniş hurma bahçelerinde devam etti. Onu dinleyenlerin sayısı Halife Mu'tasım'ın emri üzerine tesbit edilmeye çalışılmış ve bu topluluğun 120.000 (Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, IX, 263) veya 160.000 (İbn Hacer, *Fethu'l-bârî*, II, 166) kişi olduğu tahmin edilmiştir.

O devirde müslümanların büyük sıkıntıları çekmesine sebep olan mihne* olayında âlimlere yapılan işkenceler Âsım

b. Ali'yi çok öfkelenirmiş, halifenin bu tutumunun zulüm olduğunu açıkça söylemiştir. Hatta bir ara, "Benimle şu adamın (halifenin) yanına gidip bu meseleyi konuşacak kimse yok mu?" diye etrafındakiilere sormuş, fakat hiç kimse onunla saraya gitmeye cesaret edememiştir. Bu sıralarda Âsım'ın Vâsıt'ta bulunan iki kızından gelen bir mektup çocuklarının da kendisi gibi cesur olduğunu göstermektedir. Mektuplarında, Ahmed b. Hanbel'in "Kur'an mahlûktur" demeye zorlandığını ve hatta bu sebeple kamçılandığını haber aldıklarını söyleyen kızları, babalarının ölüm haberini almayı onun halifeye boyun eğdiğini duymaya tercih edeceklerini yazmaktaydılar.

Âsım b. Ali, 15 Receb 221 (4 Temmuz 836) Pazartesi günü Vâsıt'ta vefat etmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VII, 316; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, VI, 491-492; *el-Cerh ve't-ta'dil*, VI, 348; İbn Adî, *el-Kâmil*, V, 1875-1876; Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, XII, 247-250; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, IX, 262-265; a.mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, I, 397-398; a.mlf., *Mizânü'l-i'tidâl*, II, 354-355; İbn Hacer, *Fethu'l-bârî*, II, 166; a.mlf., *Tehzîbü't-Tehzîb*, V, 49-51.

M. YAŞAR KANDEMİR

ÂSİM b. BEHDELE

(عاصم بن بهدلة)

Ebû Bekr Âsım b. Ebi'n-Necîd
Behdele el-Esedî el-Kûfî
(ö. 127/745)

Yedi kıraat imamından biri, tâbiî.

Muâviye döneminde (661-680) Küfe'de doğdu ve hayatını burada geçirdi. Esed b. Huzeyme kabilesinin kollarından olan Cezîme (Cüzeyme) oğullarının mevlâ* sı olduğu için el-Kûfî nisbesiyle birlikte el-Esedî diye de anılır. Babasının adının Behdele değil Abd (veya Abdullah), Behdele'nin ise annesinin adı olduğu ileri sürülmüşse de Zehebî bunun doğru olmadığını söyler (*A'lâmü'n-nübelâ*, V, 256). Âmâ olan Âsım'ın gözlerini ne zaman kaybettiği bilinmemektedir. Gençlik yıllarında muhtemelen buğday ticareti veya ölümlere ilâç ve güzel koku sürme işiyle meşgul olduğu için "hannât" olarak tanındığına göre (Enderâbî, s. 96) anadan doğma kör olmadığı anlaşılmaktadır. Hz. Peygamber'le görüştükleri bilinen Hâris b. Hassân el-Bekrî ile Ebû Rimse Rifâa b. Yesribî'ye küçük yaşta iken yetişmiş ve bundan dolayı tâbiilerden sayılmıştır.